

Selkopolku-hankkeen tulokset 2022–2025

Miten selkokirjallisuus tulisi huomioida opetuksen suunnittelussa ja järjestämisessä?

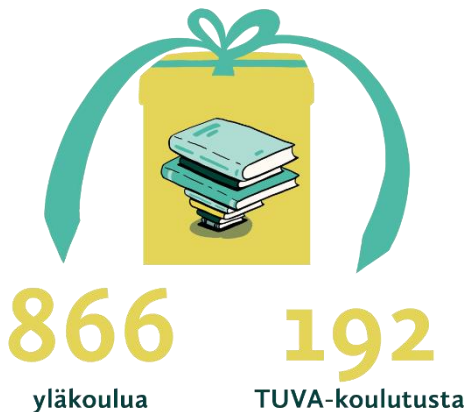
Selkopolku on Suomen Kulttuurirahaston hanke, jossa vuonna 2024 lahjoitettiin yhteensä noin 80 000 kirjaa Suomen yläkouluille ja TUVA-koulutuksiin. Valikoimassa oli 24 kirjaa, joista 17 oli selkokirjoja, neljä helppolukuisia kirjoja ja kolme sarjakuvia. Hankkeessa tuotettiin oppimateriaalia ja koulutuksia opettajille. Lastenkirjainstituutti toteutti hankkeen.

Tässä kirjeessä esittelemme Selkopolku-hankkeen tuloksia. Tulokset perustuvat opettajille suunnattuihin kyselyihin:

- Alkukartoitus 2022, Selkokirjojen tarve yläkouluissa. 520 vastaajaa.
- Palautekysely 2024, Selkopolku-palautekysely. 323 vastaajaa.

Lahjoituksen myötä yläkoululla on nyt mahtava resurssi lukutaidon ja lukuinnon kohottamiseen. Toivommekin, että opetuksen suunnittelussa ja järjestämisessä sekä opetussuunnitelmia laadittaessa hyödynnetään tätä resurssia.

Kirjalahjoituksen sai

Yhteystiedot:

Kaisa Laaksonen
Toiminnanjohtaja, Lastenkirjainstituutti
p. 050 3615639
kaisa.laaksonen@lastenkirjainstituutti.fi

Miten selkokirjoja käytetään opetuksessa?

Selkokirjojen avulla huomioidaan oppilaiden erilaisuus ja yhdenvertaisuus, tuetaan kielitaidon kehitystä sekä autetaan lukutaidon haasteiden ja oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia.

1. Opetuksen eriyttämiseen

Selkokirjoja käytetään eriyttäessä opetusta alaspäin erinäisten lukemiseen liittyvien haasteiden takia, esimerkiksi oppilaille, joilla on luki- tai keskittymisvaikeus. Näissä tapauksissa selkokirja on vaihtoehto yleiskieliselle kirjalle, kun luokassa luetaan kokonaisteos. Selkomukautusten tärkeys korostuu tässä ryhmässä, sillä niitä voi lukea yleiskielisen teoksen vaihtoehtona, kun koko luokka käsittelee samaa tarinaa. Tälle ryhmälle suositellaan painotetusti selkokirjoja, kun oppilaita autetaan kirjavalinnassa. Opetussuunnitelmissa olisikin hyvä mainita selkokirjat keinona eriyttää opetusta oppilasryhmille.

2. Monikielisille oppilaille

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää suorittavien kanssa selkokirjoja käytetään oppimateriaalina kielen opiskelussa, ja erilaiset selkokirjojen pohjalta toteutettavat tehtävät korostuvat tässä ryhmässä. Sanastoa, lukusujuvuutta, kielen rakenteita ja kirjallisuuden käsitteitä opetellaan selkokirjojen avulla. Selkokirja on myös tässä ryhmässä vaihtoehtona yleiskieliselle teokselle, kun luokassa luetaan kaunokirjallinen teos.

3. Kaikille oppilaille

Selkokirjoja tarjotaan lukuinnon herättelyyn ja lukutekniikan harjoittamiseen etenkin niille, joilla ei ole lukurutiinia tai -motivaatiota. Ryhmätöissä ja lukupiireissä selkokirjan etu on se, että sitä voivat käsitellä kaiken tasoiset lukijat. Selkokirjojen avulla nuoret saavat mahdollisuuden nauttia kirjallisuudesta sekä saada ja jakaa lukukokemuksia.

Selkokirjoja voidaan hyödyntää kaikkien oppilaiden kanssa myös luokan yhteisinä kokonaisteoksina, kun tavoitteena on tutustua samaan tekstiin ja harjoitella vaativampia tekstitaitoja yhdessä. Esimerkiksi kaunokirjallisen tekstin erittely-, analysointi- ja tulkintataitoja voidaan harjoitella yhdessä selkokirjallisuuden avulla.

Selkokirjat ja oppimisen tavoitteet

Selkokirjojen saatavuus kouluilla auttaa toteuttamaan seuraavia nykyisen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteita:

- T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
- T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.
- T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteista selkokirjojen saatavuus ja hyödyntäminen tukee erityisesti seuraavien tavoitteiden saavuttamista:

- T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa.
- T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.

Miten selkokirjojen lukeminen on vaikuttanut nuoriin?

Suurin osa palautekyselyyn vastanneista opettajista mainitsee käyttävänsä kirjoja säännöllisesti, useimmiten viikoittain. Kirjoja luetaan etenkin tunneilla tiettyihin aiheisiin tai arvioitaviin tehtäviin liittyen. Oppilaat ovat innostuneet lukemaan kirjoja myös vapaa-ajallaan. Nuorten suhtautumisen kerrotaan olevan pääosin positiivista ja kiinnostunutta.

Vastaajien mukaan monet oppilaat kerryttävät positiivisia lukukokemuksia saatuaan kirjan luettua kokonaan. Osa nuorista on innostunut Selkopolku-kirjojen myötä lukemaan myös yleiskielisiä kirjoja. Oppilaan käsitys itsestä lukijana on vahvistunut.

Nämä kokemukset tukevat äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen tehtävää lukemiseen innostamisessa, elämysten saamisessa ja jakamisessa, kulttuurintuntemuksen syventämisessä, eettisen kasvun tukemisessa sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastamisessa.

Laaja-alaisen osaamisen alueista selkokirjojen käyttö kouluissa tukee erityisesti nykyisten opetussuunnitelman perusteiden kohtaa:

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen.
- L4 Monilukutaito.

Lisäksi selkokirjojen käyttö, kirjallisuuden lukeminen ja lukutaidon kehittyminen vahvistavat myös seuraavia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita:

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

Millaista tukea on kaivattu selkokirjojen hyödyntämiseen opetuksessa?

Alkukartoituksemme mukaan kouluihin kaivataan käyttöön oppimateriaaleja verkkomateriaalina (57 %). Sisällöllisesti tarpeellisimpia ovat tehtävät ja opetusmateriaalit (78 %) sekä kirjaesittelyt ja -vinkkaukset (64 %).

Näitä kaikkia on tuotettu Selkopolku-hankkeessa lahjoitettuihin kirjoihin. Materiaalia ovat saatavilla verkossa lukemo.fi/selkopolku-sivustolta. Saatavilla on myös koulutustallenne, josta opettajat ovat saaneet käytännönläheisiä vinkkejä kirjojen käyttöön ja tehtävämateriaalin hyödyntämiseen.

Selkopolku-tehtävät soveltuvat etenkin seuraavien suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteiden saavuttamiseen:

- T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.

- T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.
- T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteista Selkopolku-tehtävät vahvistavat osaamista seuraavissa tavoitteissa:

- T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.
- T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.
- T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Selkokirjojen hyödyntäminen oppimisen tuen uudistuksessa ryhmämuotoisessa tuessa ja opetuskielen tukiopetuksessa

Opetushallituksen päivittämät oppimisen tukeen liittyvät uudistukset ja lakimuutokset esi- ja perusopetuksessa astuvat voimaan 1.8.2025. Selkokirjat tarjoavat yhden välineen varhaiseen tukeen omassa opetusryhmässään. Lisäksi selkokirjoja voi hyödyntää opetuskielen tukiopetuksessa: erityisesti selkotietokirjat soveltuvat hyvin opetuskielen tukiopetukseen.

Selkokirjat mahdollistavat ryhmämuotoisen tuen, kun koko oppilasryhmä lukee samaa teosta siten, että osalla oppilaista on käytössään yleiskielinen teos ja osalla oppilaista on käytössään teoksen selkomukautus. Ohjattu kirjallisuuden lukeminen lukustrategioita hyödyntäen, luetun käsitteleminen ja siitä keskusteleminen yhdessä vahvistavat lukutaitoa ja kasvattavat sanavarantoa, mistä on hyötyä kaikissa oppiaineissa.

Opetuskielen tukiopetuksessa voidaan hyödyntää kyseisen oppiaineen tiedonalaan liittyviä selkotietokirjoja myös sanavarannon ja käsitteiden harjoittelussa sekä erilaisiin oppiaineen kannalta keskeisiin aihepiireihin syventymisessä.

Yhteenveto

- Selkokirjoja on nyt kaikissa yläkouluissa, joten niiden hyödyntäminen opetuksessa on mahdollista valtakunnallisesti.
- Suosittelemme mainitsemaan selkokirjallisuuden keinona saavuttaa äidinkielen ja kirjallisuuden suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärien tavoitteita oppimisen tuen uudistuksen paikallisissa opetussuunnitelmissa.
- Selkokirjojen nostaminen esiin opetussuunnitelmatasolla kannustaa ja ohjaa opettajia hyödyntämään selkokirjallisuutta opetuksen eriyttämisessä oppilasryhmille.
- Selkokirjat tarjoavat mahdollisuuksia oppimisen tukeen niin ryhmämuotoisessa opiskelussa opetuskielen tukiopetuksessa, kuin oppilaskohtaisenkin tuen järjestämisessä.